

INDHOLD:

Hedeselskabet
og det danske
landskab

Læhegn
og sandknog

Hederne
for 200 år siden
(Slutning)

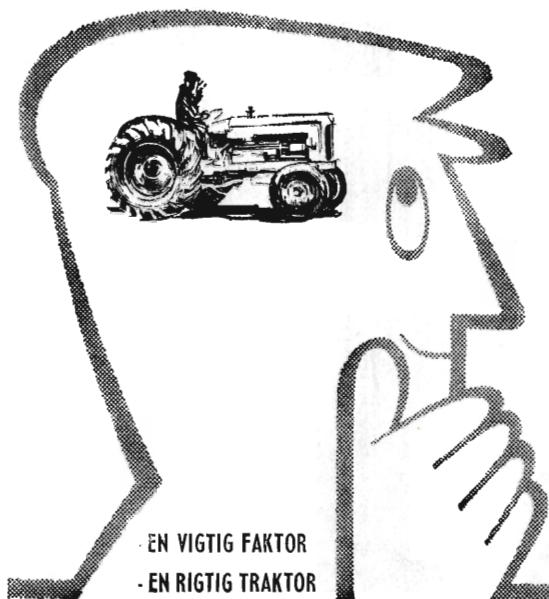
Juletræer
i sædskiftet

Oplag: 18.600

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 6 - 81. årg.

15. maj 1960

· EN VIGTIG FAKTOR
· EN RIGTIG TRAKTOR

**Tænk
De på
Traktor?
- så vælg
rigtigt!**

FORDSON MAJOR

Hvis De virkelig for alvor er besluttet på at anskaffe en bedre traktor, så skulle De hellere gå hen og snakke med den autoriserede Fordson forhandler om det bedste traktorkøb på markedet — Fordson dieseltraktorer.

For det første er Fordson dieseltraktorer de billigste i indkøb og de mest økonomiske i brug. For det andet er de jo fra Ford og er derfor de mest moderne kvalitetsmaskiner.

Lad Fordson forhandleren fortælle Dem om de interessante enkeltheder ved Fordson traktorerne — og han demonstrerer med fornøjelse på Deres ejendom uden forbindelse . . .

25 a

Konsulenten udtaler:

Manglende trivsel i plantekulturerne kan skyldes jordboende skadedyr

Aldrex 30 er SHELL's effektive middel til bekæmpelse af de jordboende skadedyr, der på larvestadiet æder planternes rødder og derved forringer afgrøden. Een behandling med Aldrex 30 er i almindelighed nok til bekæmpelsen af denne plage. Anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i plantekultur til sprøjtning mod smælderlaver før såning med 10 kg pr. ha.

Få nærmere oplysninger - tal med Deres sædvanlige forhandler eller ring eller skriv til SHELL.

Vore konsulenter og vort omfattende brochurermateriale står frit til Deres rådighed. (Forlang brochure nr. 14).

Aldrin, Dieldrin, Endrin, Phosdrin, D-D og Nemagon er SHELL kemikalier.

SHELL ALDREX 30

Endnu et fremragende

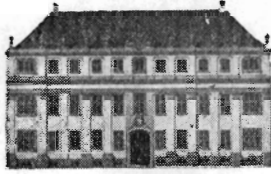
produkt

A/S DANSK SHELL - SHELL-HUSET - Kampmannsg. 2, V

Tlf.: MI 5340

Eneforhandler af SHELL kemikalier til forstplanteskoler og skovbrug:
Dansk Skovkontor, v/ skovrider C. F. Ingvorsen,
postbox 1 - Næstved, telf. Nyland 110.

Den almindelige Brandforsikring
for Landbygninger, opreter ved færdig Anordning
af 1792

Brandforsikrer Bygninger
- færdige og under Opførelse -
med fast Inventar

HOVEDKONTOR:
STORMGADE 10 - KØBENHAVN K.
C.: 1100

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk
v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Kjellerup Betonvarefabrik
ved I. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup
Efter Kl. 17 . Rødkjærsgade telefon 14
FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE
Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelser fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/3

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

Stenvad
CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1864 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

12 års erfaring

er den solide baggrund for arbejde udført af

MALMMOS-FLY

AGRO-KEMI' flyafdeling.

Vi er klar til at løse sæsonens opgaver. Organisationen og jordtjenesten er igen udvidet, materiellet er forøget med endnu en Super Piper Cub med stor lasteevne, hvilket betyder en væsentlig forøgelse af kapaciteten.

Desuden flyver vi i år med Bell helikopter, som sættes ind på særlige opgaver, fortrinsvis kartoffelsprøjtning.

Har De afgrøder, som helst skal behandles fra luften, lad os da høre fra Dem på

Lunde 222
landsnr. 09 95 55 11

Postadresse:

Odense Lufthavn, Beldringe

MALMMOS-FLY

Landbrugsservice

v/ Aktieselskabet

AGRO-KEMI

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K.

Skovarbejderskolens bøger

Håndredskaber til skovarbejde v/ G. Bergsten og I. Nissen kr. 4,00
Arbejdstekniske råd og vink v/ G. Bergsten, 2. udgave kr. 3,00
Motorsavens brug og vedligeholdelse v/ I. Nissen, 3. udgave kr. 2,00
Regnskabsbog for motorsave kr. 1,50

Ved forud indbetaling til giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Skovarbejderskolen, Kagerup st., telefon Helsingø 615

PLANTELÆRRED

Bedste kvalitet m. farvet kendetråd —
såvel i ruller som i afskårne stykker.
Sejlgarn — Jutegarn
Indhent venligst tilbud hos

FYENS SÆKKEINDUSTRI

v/ Lydia Gaardon
HAVNEGADE 21 · ODENSE · TLF. 13 15 14

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Brug

STENSBALLEFRØ

til mark og have

Fæes hos:
Købmænd, møllere
og gartnere

ØSTERGAARDS FRØAVL A/S
STENSBALLE pr HORSSENS

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg, 21 288

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ

Imprægnering

Brøndrør

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AERGLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 6

15. maj 1960

81. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj, Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Hedeselskabet og det danske landskab. — Læhegn og sandknog. — Hederne for 200 år siden. (Slutning.) — Juletræer i sædskiftet — I få ord.

Forsiden: Under sandstormen den 22. april stod himmel og jord i eet over nyopdyrkede arealer ved Grove.

Hedeselskabet og det danske landskab

Af professor H. M. Th a m d r u p.

Den 17. april var der i radioen en samtale mellem professor H. M. Th a m d r u p, lederen af Naturhistorisk Museum, Aarhus, og direktør F. r. H e i c k, Det danske Hedeselskab. Emnet for samtalen var naturfredningen og Hedeselskabet.

Allerede forinden denne samtale var tilrettelagt, havde Hedeselskabets Tidsskrift bedt professor Th a m d r u p om i tidsskriftet at fremsætte sine meninger og belyse årsagerne til, at han flere gange i dagspressen stærkt har kritiseret dele af Hedeselskabets indsats. Artiklen bringes her, og den dækker omtrent, hvad der blev drøftet i radiosamtalen den 17. april.

I tidsskriftet for den 10. juni vil der fremkomme nogle kommentarer til prof. Th a m d r u p s artikel.

Næppe nogen anden enkelt institution har i samme grad som Det danske Hedeselskab bidraget til at omskabe det danske landskab.

Gennem plantning, hedeopdyrkning, grundforbedring, vandløbsreguleringer og landvindingsforetagender har Hedeselskabet medvirket til at ændre vore landskabers karakter på afgørende måde.

Denne virksomhed er udfoldet med myndighedernes velsignelse

og støtte og har på mange måder båret værdifuld frugt til gavn for landet. Med betydelig energi har man bestæbt sig på at forvandle be-der, moser, kær og sure enge, der landøkonomisk set kunne klassificeres som øde strækninger, til plantager, agerjord og græsgange. Alt dette må accepteres som god, samfundsnyttig gerning — indtil et vist punkt.

Føres vore landskabers forvandling videre ad de antydede baner, vil det tidspunkt imidlertid kunne indtræffe, da vi i stedet for tidligere tiders udstrakte ødemarker i landøkonomisk forstand vil se kultursteppens altudjævnenende ensformighed brede sig som en anden slags øde, der lidt efter lidt vil udslette mange af de facetter vort land endnu er i besiddelse af: de små kær, et bugtet åløb, en karakteristisk bakkeskråning eller en smilende vig.

Betragter vi dette problem i forhold til Det danske Hedeselskabs virksomhed før, nu og i fremtiden, vil det stå klart, at det, der var fortjenstfuld gerning i Dalgas' dage, ikke ubetinget kan vurderes på samme måde i dag.

Lad os i denne forbindelse betragte plantningsagen. — Hedeselskabet gjorde tidligt konsistorialråd Bjerregaards ord

»Hvor ploven ej kan gå
og leen jubel få,
der bør et træ at stå«,

til sit motto. I denne ånd er der ikke mindst i Jylland skabt betydelige skovarealer, men — netop fordi man efterhånden i vide kredse kom til at betragte det at plante som noget fortjenstfuldt i sig selv — gik plantningen adskillige steder over gevind. Det lader sig næppe benægte, at der f. eks. ikke helt sjældent er plantet på for dårlig bund. Den ophævelse af fredskovsplikten, som i disse år finder sted på sådanne plantager, er et andet udtryk for det samme og vidner om, at arealer af denne art i mange tilfælde burde have haft lov til at ligge hen som »ødemarksoaser« i kulturlandskabet.

Overdreven plantningsiver har visse steder også ført til udslettelse af landskabstræk, som på værdifuld måde bærer vidne om f. eks. istidens udformning af vort land. Eksempler af denne art er desværre ikke så sjældne. I mange tilfælde skyldes sådanne uheldige plantninger ikke regulære plantageanlæg direkte under Hedeselskabets tilsyn, men er udført af private på egen hånd, formentlig ud fra den betragtning, at kan der ikke gro andet, kan der da gro lidt bjergfyrr og gran. — Tag her som et eksempel beplantningen op omkring Agri Baunehøj og andre steder på Mols. Med andre ord, der plantes, fordi det at plante i sig selv anses for fortjenstfuldt. Man handler så at sige i Hedeselskabets ånd fra de gode, gamle dage.

Overfor denne ånd må der i dag tages alle mulige forbehold, og selvom Hedeselskabet ikke selv skulle være direkte impliceret i plantninger af denne art, vil det være af allerstørste betydning, at Hedeselskabet — som ved forskellige lejligheder i den senere tid har givet udtryk for, at nybeplantningens tid nu er til ende — klart og vedholdende tilkendegiver, at plantning er noget, man skal omgås varsomt, at plantning i dag ikke er noget, man sætter i værk overalt, blot fordi man i givet fald kan få både planter og arbejde så at sige gratis. Uden en sådan tilkendegivelse fra Hedeselskabets side vil mange private, der mere eller mindre kritikløst planter løs, sikkert føle, at de gør det med Hedeselskabets autoritet bag sig. Der kan i denne forbindelse vistnok også være grund til at have opmærksomheden henledt på den virksomhed, som udfoldes af det såkaldte »flyvende korps«, der administreres i forbindelse med Hedeselskabet. Lige så prisværdigt det er at skaffe arbejdsledige beskæftigelse ad denne vej, lige så farligt vil det være for vore landskabers fremtid, om korpset udover plantning af læbælter, der vel er dets hovedopgave, tillige anlægger småplantninger i flæng også der, hvor de af landskabsmæssige grunde ikke burde have været anlagt.

Når der her peges på uheldige sider af plantningssagen, er det for at aktivere Hedeselskabets indsats til en regulering af disse forhold, ikke mindst gennem et oplysningsarbejde overfor befolkningen. — Det, der især er grund til at holde i søgelyset, er plantning på de forkerte steder set fra landskabelige, naturvidenskabelige og økonomiske synspunkter. Skovplantning bør ikke ubetinget have nogen forret, hvis det derved går ud over andre naturværdier, andre facetter i landskabet. På den anden side må det siges, at skovplantning som en afveksling i tidligere ensartede landskaber, rent bortset fra den mulige økonomiske værdi, ikke sjældent har tilført sådanne områder betydelige værdier også i faunamæssig hensende.

Det vil her føre for vidt at gå ind på alle sider af Hedeselskabets virke set i forhold til det danske landskab. Dog må vandløbsregulering og landvinding gives en nærmere omtale.

For en del år siden havde vi nogle hollandske studerende til kursus på Molslaboratoriet. En dag aflagde vi besøg ved en lille bæk, som idyllisk snoede sig ned gennem engen. Hollænderne var begejstrede. På deres glædesudbrud forstod vi efterhånden, at det var første gang, de havde set et vandløb, som uden menneskers indgreb havde formet sit eget, slyngende leje. — Vi kan i dag spørge: Hvor længe vil det vare, inden vi bliver nødt til at rejse til udlandet for at se en å med et naturligt formet løb? — Danske vandløb underkastes i stigende grad regulerende indgreb, der helt eller delvis udsletter deres oprindelige karakter. Når man f. eks. i Hedeselskabets årsberetning for

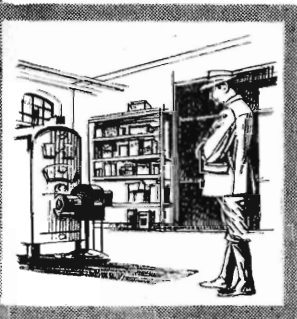
1957—58 (p. 42—43) læser om alle de åstrækninger — 12—15 ialt —, som i dette tidsrum er blevet reguleret eller er under regulering, og når man hertil føjer mose- og engafdelingens 188 reguleringer af mindre vandløb (se f. eks. p. 90), der samtidig er i gang, forstår man meget vel, at det efterhånden er ved at blive meget svært at finde eksempler på fredningsværdige, uforstyrrede åløb her i landet. Endnu flere, og blandt disse adskillige større, projekter kan uden tvivl ventes, og gøres der ikke på indeværende tidspunkt en øget indsats med henblik på bevarelse af et vist antal nogenlunde uforstyrrede vandløb her i landet, vil vi en skønne dag i en ikke fjern fremtid nærme os den samme beklagelige situation, som f. eks. hollænderne allerede befinder sig i. Vi vil da også på dette felt have mistet værdifulde facetter i det danske landskab.

Hvorfor skal man da bevare nogle vandløb i deres naturlige form, kan man spørge. Det er tidligere af Hedeselskabets teknikere med tørre tal søgt påvist, at fiskeriet i vore vandløb ikke kan indbringe økonomiske værdier af samme størrelsesorden som udbyttet af de landvindinger, åreguleringer m. v. kan føre med sig. Men, her er vi netop ved et principielt spørgsmål, som i stigende grad kommer til at angå Hedeselskabet og dets teknikere, hvis selskabet skal være i kontakt med tiden og udviklingen: Det danske landskab er ikke blot et produktionsapparat, men vil — i takt med befolkningstilvæksten, den øgede levestandard, den længere fritid og motoriseringen — i sig selv få stigende betydning som rammen om vor tilværelse. Befolkningens — og vel ikke mindst bybefolkningens — behov for »natur« vil i de kommende år øges efter en hidtil ukendt målestok, og set på denne baggrund vil det — så paradoksalt det end lyder — være ganske underordnet, hvilke summer fiskene i vandløbene kan indbringe, blot vandløbene kan anvendes til »fiskeri« og sammen med deres omgivelser danne en afvekslende og tiltalende ramme om et friluftsliv, hvis værdi måske ikke let kan gøres op i kroner og øre, men hvis betydning alligevel vil være så håndgribelig, at den let kan stå mål med områdernes kontante produktionsværdi. Dette synspunkt gælder selvfølgelig ikke alene den natur, der er knyttet til vore vandløb, større og mindre søer, vore moser og deres omgivelser. Det gælder også for en lang række andre landskabstyper. — Under en serie forelæsninger, professor Ralph J. King fra staten New Yorks forstuniversitet i Syracuse fornylig holdt i København, kom det samme synspunkt kraftigt til udtryk: Om 50 år regner man med, at de østligste staters skove i første række vil have til opgave at danne rammen om befolkningens friluftsliv og fungere som reservater for plante- og dyrelivet, medens spørgsmålet om selve tømmerproduktionen vil være af ganske under-

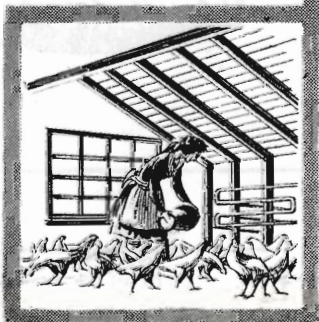
De får det lettere, når GILBARCO bliver gårdens varmemester . . .

Mekaniser, når det gælder opvarmningen. Der er jo dog arbejde nok til alle hænder, så hvorfor plages med brændehugning, opfyring, askerystning, brændeslæb og rengøringsbesvær.

ESSO GILBARCO OLIEFYR er fuldautomatisk og gør alting af sig selv, og det giver risikofri opvarmning de steder på gården, hvor dette før var et problem.

Leveres på konto eller pr. kontant - ganske som De ønsker.

Deres installatør
giver gerne nærmere
oplysninger vedr.
Danmarks mest
solgte oliefyre

Esso
Gilbarco
OLIEFYR
gør Dem livet lettere

kør hjem på **HEM**

landbrugsvoغن

De kendte HEM vogne er ideelle til al transport i landbruget.

Leveres i forskellige størrelser fra 2-tonns lasteevne.

3-tonns vognen er godkendt til erhvervskørsel.

Entreprenørmateriel af enhver art....

Lokomotiver, tipvogne, spormateriel, gravemaskiner, kraner, dieseldumpers, pumper etc.

SOPHUS BERENDSEN A/S

»Ørstedhus«, København V.
Tlf. C. 8500 . Tlgr. Berendsen

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Horslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Rødkjærsgro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk . . Telef. Rødkjærsgro 14

FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

ordnet betydning. — Det er generelle perspektiver, som også vi gør vel i at tage i betragtning, medens tid er.

Til slut lidt om landvinding, dette forjættende ord, som efter nogles mening er landvindingslovens største aktiv. Landvinding lyder jo dejlig positivt og ligetil. Det må være noget, alle kan slutte sig til. — Og dog? Også om landvinding må det siges, at »med måde er alting godt«. Der findes endda tilfælde, der viser, at landvinding ikke er godt. Forsøget på at tørlægge dele af Vest Stadil Fjord området — hvor et her i landet sjældent rigt fugleliv udfoldede sig — må stå som et beklageligt eksempel, og selvom det er private interesser, der står bag iværksættelsen, kan man vanskeligt frigøre sig fra den tanke, at dette tørlægningsprojekt næppe var kommet til udførelse, hvis Hedeselskabet på grundlag af sine analyser på stedet klart havde sat sin autoritet ind på at fraråde en landbrugsudnyttelse af dette areal, som man allerede udfra erfaringer fra tidligere tid i hovedsagen måtte anse for dårligt egnet til sådanne formål. I dette tilfælde må alle, der sætter pris på at bevare den danske natur så righoldig og afvekslende som muligt, føle, at vort land har lidt et tab, som det burde have været muligt at afværge, om sagen var grebet rigtigt an i rette tid. Hvad mon det i dag ville koste at søge området overladt til fuglene igen? På længere sigt ville det måske være en god investering at skaffe midler dertil.

Overfor et eksempel som Vest Stadil Fjord lader der sig fremføre andre, som i kraft af iøjnefaldende gode resultater i landbrugsmaessig henseende må få selv fanatiske naturvenners ønsker til at forstumme. Mellem disse yderpunkter vil der imidlertid findes en række forskellige stadier, der kan diskuteres.

De momenter, som kan fremføres for og imod landvinding og de hermed forbundne landskabsændringer, er mangeartede:

Det ligger vist enhver god landmand i blodet at søge jorden gjort produktivt og dette er — i visse tilfælde stærkt støttet af de klækkelige tilskud, der ydes af staten — uden tvivl drivkraften i mange af de landvindings- og grundforbedringsforetagender, som sættes i værk. I de senere år er sådanne bestræbelser yderligere søgt stimuleret ved at mane det spøgelse, der kaldes landbrugsarealets stadige aftagen, frem. — Ingen vil benægte, at spøgelse er der, men det er i høj grad diskutabelt, om det har en sådan virkning, at man i landvindingsmæssig eller anden henseende skal tage hensyn til det indenfor en overskuelig fremtid.

Jeg har tidligere kraftigt imødegået påstanden om, at afgang af landbrugsjord for tiden skulle være så betydningsfuld som hævedet her i tidsskriftet. Mine tal (se bl. a. amtsvandinspektørforenin-

gens 29. årsskrift, 1957), der bygger på Statistisk Departements materiale, viser bl. a. følgende:

1939—54. Total afgang af landbrugsjord . . .	158.000 ha
1954—58. Total tilgang af landbrugsjord	24.000 ha
	<hr/>
	134.000 ha
Heraf overgået til anden — bl. a. mere intensiv — jordbrugsudnyttelse (gartneri, have- brug m. v.)	71.000 ha
	<hr/>
	63.000 ha
Heraf overgået til særlige (bl. a. militære) eengangsformål	30.000 ha
	<hr/>
Afgang af landbrugsjord til andet end jord- brugsformål som følge af den almindelige udvikling i 1939—58 ialt ca. 33.000 ha	
d. v. s. 1.700—1.800 ha pr. år.	

Denne afgang er for en del gået til byerne, hvis udnyttelse af jorden i produktions- og beskæftigelsesmæssig henseende gennem industri o. lign. uden tvivl er mere intensiv end landbrugets. Nationaløkonomisk set kan den pågældende omlægning af jordens udnyttelse da ikke uden videre betegnes som et tab for landet, tværtimod må man vist snarere sige.

Selvom vi regnede med 3.000 ha's afgang pr. år i gennemsnit, er dette mindre end een promille af det samlede landbrugsareal. Vor årlige forøgelse af høstudbyttet gennem forbedrede metoder o. lign. er ca. een procent, så virkningen af den anførte arealformindskelse kan i hvert fald næppe endnu give grund til alvorlig ængstelse for landets økonomi som helhed.

Hertil kommer desuden, at nogle af de landvindingsforslag, der har været fremført, næppe vil kunne stå for en nationaløkonomisk vurdering. Dette synes særlig fremtrædende med hensyn til visse af de foreslåede landvindinger på søterritoriet. I sidste årsberetning (p. 172) anføres således anlægsudgifter på 13.000,— kr. pr. ha eksklusive udgifter til detailafvanding, kultivering m. v. for projektet ved Lerdrup vig i Horsens fjord. D. v. s., at man i hvert fald ikke kommer under 15.000,— kr. pr. ha. Det er i denne forbindelse fristende at henvise til det foredrag, professor Jørgen Pedersen i 1953 holdt for Hedeselskabets funktionærer (Hedeselskabets Funktionærblad nr. 30, 1953) om den økonomiske baggrund for grundforbedring m. v. Prof. Jørgen Pedersen siger bl. a.: »Så længe omkostningerne ved landvindingen overstiger den pris, hvortil tilsvarende jord kan

erhverves i det fri marked, er landvindingen urentabel — ingen privat mand ville foretage den uden tilskud« (p. 5). Som en speciel motivering for tilskud kan beskæftigelse af arbejdsledige komme i betragtning, men så længe denne ikke er aktuel, eller landvindingsarbejdet overvejende foregår maskinelt, skulle denne faktor ikke give anledning til iværksættelse af landvindingsarbejder af denne karakter. (— I parantes bemærket: Var det ikke en ide, at dette tidsskrifts redaktion som led i en fordomsfri belysning af disse problemer lod en nationaløkonom fremsætte sit syn herpå i disse spalter? Mange af Hedeselskabets problemer har jo meget nær forbindelse med nationaløkonomi, men trods dette hidtil været meget mangelfuldt behandlet her i tidsskriftet.

Principielt må det imidlertid betragtes som forfejlet, hvis man vil benytte beskæftigelsen af arbejdsledige som motivering for iværksættelse af projekter, der medfører ødelæggelse af naturværdier, som ikke kan genskabes, når de først er forsvundet. Det er klart, at det offentlige må gribe hjælpende ind i arbejdsløshedsperioder, men der må da i givet fald kunne findes andre udveje.

Forskellige — til dels modstridende — interesser er således impliceret i landvindingssager. Til de allerede nævnte bør endnu føjes fiskeriinteresser og den almene befolkningsinteresser i bevarelsen af naturværdierne. Endelig kan vi heller ikke sige os fri for visse internationale forpligtelser, f. eks. med hensyn til opretholdelse af passende levevilkår for de mængder af trækkelige fugle, der benytter vort land som en del af deres trækveje eller vinteropholdssteder.

Når man ser hen til forholdene i U. S. A., Canada og andre lande, hvor de anførte interesser administreres under samme ministerielle departement, kan man ikke frigøre sig for den tanke, at der også her i landet måtte kunne gennemføres en langt mere frugtbar og konstruktiv, landsomfattende planlægning på disse felter, om ikke ad anden vej, så der igennem, at kontakten mellem alle de interesser, der har med de her behandlede problemer at gøre, blev intensiveret væsentligt og bragt ind i mere effektive baner end tilfældet er i øjeblikket.

Der findes i øjeblikket kanaler, ad hvilke f. eks. landvindingssager kan forelægges en række forskellige instanser, men dette sker som regel først på så fremskredet et stadium af sagernes behandling, at det i givet fald kan være vanskeligt at give dem en ny drejning. Et samarbejde måtte derfor søges tilrettelagt på en sådan måde, at det allerede er effektivt, inden der var sat så meget som en streg på tegnepapiret eller fastlagt linier for løsningen af en sag. I mange tilfælde ville et sådant samarbejde måske kræve en drøftelse af

spørgsmål, som endnu ikke var fuldt ud modne til at realiseres, eller en fremskaffelse af oversigter og analyser, som tog sigte på vurdering af en kommende udvikling bl. a. med henblik på en vis klassificering af problemerne efter deres karakter og den rækkefølge, i hvilken de bedst kunne tages op.

På hvilken måde man i givet fald kunne nå frem til en mere direkte og enkel samarbejdsform vedrørende de her anførte spørgsmål angående dansk landskabsplanlægning, skal ikke uddybes ved denne lejlighed. Skal det lykkes, må en af de første betingelser imidlertid være, at de instanser, som på den ene eller anden måde har væsentlig andel i vore landskabers bevarelse og udformning, vil stille sig positivt til selve tanken.

Med Hedeselskabet kunne et samarbejde af den skitserede art måske bedst indledes, om man f. eks. gennemarbejdede et konkret projekt (f. eks. Skjern å landvindingen) og her gjorde sig klart, hvad de forskellige interesser kunne have at fremføre. Viste en sådan direkte drøftelse sig frugtbar, kunne man senere gå videre med andre opgaver.

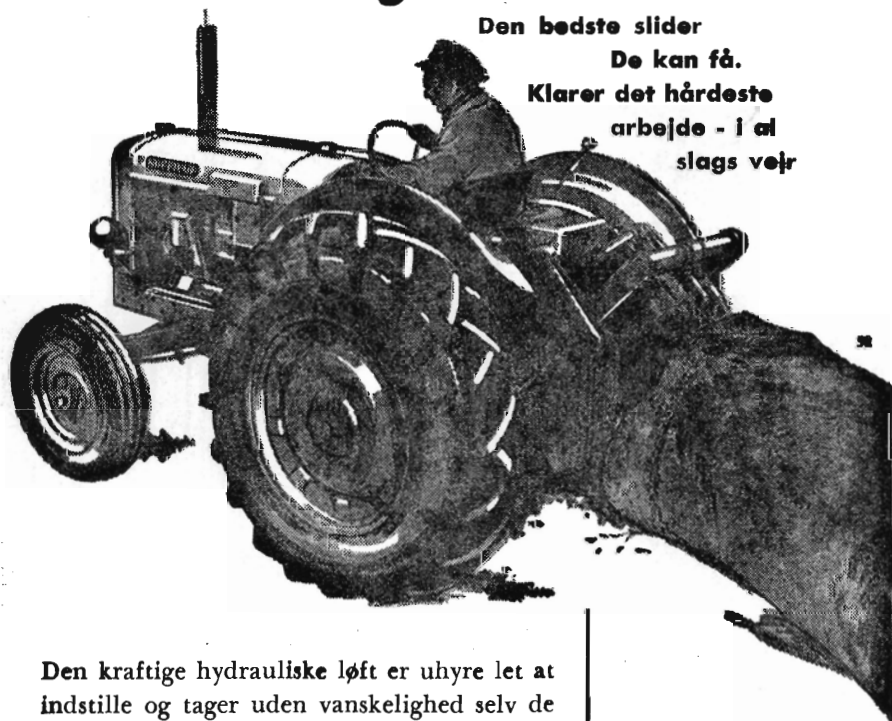
Overfor et forslag af denne art er jeg meget vel klar over, at Hedeselskabets ledelse kan fremhæve to ting: For det første, at Hedeselskabet ikke er alene om at arbejde med de nævnte problemer. Der er bl. a. også private firmaer impliceret. Dernæst kan Hedeselskabet sige, at det kun er en rådgivende institution, der ikke selv tager initiativ, men udelukkende handler på foranledning af enten private lodsejere eller staten. Set udfra en realistisk bedømmelse skulle disse synspunkter dog næppe kunne stille sig hindrende i vejen for et nøjere samarbejde mellem de forskellige, interesserede instanser.

Direktør H e i c k har i sin nytårsartikel i første nummer af dette tidsskrift i år selv på værdifuld måde fremhævet, at der mere end nogensinde stilles krav til samarbejde for at nå resultater. Det, jeg her kunne ønske, er da blot en udvidelse af dette samarbejde, således at Hedeselskabet for sit vedkommende ikke alene lagde vægt på at yde den bedst mulige indsats i dansk jordbrugs tjeneste, men betragtede sit virke som en indsats til gavn for hele det danske samfund. Jeg har indtryk af, at en sådan formulering ikke ville være i modstrid med bestræbelser og synspunkter, der går helt tilbage til Hedeselskabets første dage.

H. M. T h a m d r u p.

NUFFIELD
UNIVERSAL

Til skovbrug Nuffield 4..!

Den bedste slider

De kan få.

Klarer det hårdeste
arbejde - i al
slags vejr

Den kraftige hydrauliske løft er uhyre let at indstille og tager uden vanskelighed selv de største stammer. Den lille venderadius giver en enestående manøvreedygtighed og hurtig og nem kørsel mellem stammerne. Den overdimensionerede kobling på 28 cm kræver ingen indvendig justering eller smøring. De 50 huller for ophængning af redskaber foran på bagakslen under traktoren giver utallige muligheder for anbringelse af spil, kraner og andre specialredskaber til skovbrug. 56 HK (SAE) i dieselmotor.

NUFFIELD - nu med differentialespærring og forbedret hydraulisk vægtoverførsel - der i forening praktisk talt forhindrer hjulslip.

**BANK OVERSØISK MOTOR INDUSTRI A/S
GLOSTRUP**

Alle NUFFIELD traktorer har:

Enestående hydraulisk løft med to aftapningshuller for fjerncylindre og to uafhængige reguleringshåndtag ★ Hydraulisk tryk 140 atm. - pumperne yder 22 liter pr. min. ★ Løftearmene kan fastlåses i øverste stilling til aflastning af det hydrauliske system under transport ★ 12 v batteri - let start også i frostvejr ★ Robust, forstærket fortøj.

Douglasgran — *Pseudotsuga menziesii viridis*.

Douglasgranens betydning inden for hedeskovbruget er endnu af forholdsvis ringe betydning. Træarten har vist sig lige knapt robust nok til at klare de vanskelige vilkår. Det er imidlertid sandsynligt, at man ved indførelse af nye nordlige proveniencer vil få mere hårdføre douglastyper frem, således at træartens mange gode egenskaber i højere grad vil kunne udnyttes i hedeplantagerne.

Samtidig er douglasgran en træart, der meget tidligt er inddraget i arbejdet med skovtræforædling, bl. a. på grund af sine forædlingstekniske fortrin, og det er derfor også sandsynligt, at man gennem skovtræforædlingen vil nå frem til mere robuste typer egnede til hedeskovbruget.

Rundt omkring i hedeplantagerne ses flere steder meget smukke gamle douglasgraner. Således findes f. eks. i den kendte godkendte rødgranbevoksning i Stilde plantage en lille gruppe douglasgran, der har ydet en glimrende vækst. I denne gruppe har Hedeselskabets Skovfrøcentral udvalgt de bedste, som allerede er opformeret vegetativt og udplantet i en lille frøhave.

Et af de udvalgte træer (H. 156) ses midt på ovenstående billede.

Novopan Træindustri A/S samarbejder med Hedeselskabets Skovfrøcentral for på denne annonceplads at bringe oplysninger om forædling af nåletræerne. Nr. 13.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP . TELEFON 39*

Læhegn og sandknog

Sandstormene i år bekræfter igen læhegnens
varige betydning, men understreger også
den rolle jordbehandlingen spiller

Noget mere alvorligt end i de nærmest foregående år har det meste af Jyllands lettere jord i år i to omgange, den 6.—8. marts og 21.—23. april, været udsat for jordfog, eller sandknog som vestjyderne fra gammel tid kalder det. Ind imellem var det også galt omkring den 4. april. Den første storm kom fra øst og den sidste var en usædvanlig langvarig nordvesten med vindstyrke helt op til 10.

»Æ knog« vakte megen opmærksomhed, men de reelle skader har dog før været langt alvorligere. Det plejer at være den såkaldte »Påskeøsten«, der anretter de værste ulykker, muligvis fordi denne vind altid er en udtørrende og kold vind. For de ældre behøver man kun at erindre om de hårde østenvinde i 1938, et år, der er gået over i historien som et eksempel på, hvor voldsom sandfygning kan hærge den lettere jyske jord. De skader, der anrettedes dette år, forårsagede som bekendt landsindsamling af millionbeløb til de skadelidtes tusinder. Det var navnlig Ringkøbing amt og Vendsyssel, det gik ud over, og det medførte bl. a. også, at landboforeningerne ved indberetninger på dertil indrettede skemaer fra konsulenter og særlige sagkyndige over hele landet indhentede udførlige oplysninger om skader på afgrøder og plantnings- og dyrkningsmæssige foranstaltninger, der havde vist sig i stand til at modvirke sandstormenes indvirkninger. Disse indberetninger og daværende konsulent, nu forstander H. Land Jensens senere offentliggjorte bearbejdelse af indberetningerne og karakterisering af årsagerne til særlig fremtrædende skader, ligesom hans undersøgelser af muligheder til afværgelse af sådanne skader, har været af meget betydende værdi for landbrugets udøvere i de mellemliggende år — sålænge 1938 har været bevaret i erindringen.

Det ville måske være på sin plads påny i en senere artikel i dette tidsskrift at gennemgå det gamle materiale fra 1938.

Sandstormene i dette forår har mange steder hobet sandet og den lette muld op i store driver bag læhegn og fyldt vejgrøfter og kanaler, således at skaderne har været meget iøjnefaldende. Det var dog for de første stormes vedkommende kun relativt få steder, at skaderne direkte på afgrøderne måtte karakteriseres som alvorlige.

For den sidste periodes vedkommende gælder, at den indtrådte, efter at roemarkerne mange steder var tilsået. Der havde været en kort periode med tørt og varmt vejr, og næsten overalt var den

sidste del af forårsarbejdet med jorden igangsat, så det er givet, at adskillige roemarker har måttet sås om. Det synes dog at være i færre tilfælde, end det øjeblikkelig måtte ventes. For vårsæden gjaldt det, at denne hyppigst var kommet så godt igennem, at der bortset fra sandpisk og slid på de spæde planter ikke var mange steder, hvor omsåning var påkrævet. Igen så man det i og for sig ejendommelige syn, at overflademulden kunne være blæst helt bort, så man kunne iagttage

Fra Jørgen Ludvigsens gård ved Stenderup: Til højre i billedet ses arealerne bag det nord-sydgående hegn, hvorfra ca. 80 billæs sand kørtes bort efter marts måneds østenstorm.

frøskallerne omtrent frit i luften under de grønne spirer, men alligevel forbundet med jorden ved fine rodtrævler, og de fleste hedebonder ved, at så vil regn og passende vejr i nogen grad udligne angrebet, og afgrøderne alligevel klare sig.

På de agre, hvor der var tromlet på tør jord, har skaderne været størst. Knoldet og ujævn jord har klaret sig bedst, og hvor pløjefurerne har gået på tværs af de bestående vindretninger, har der som regel kun været tale om få og uvæsentlige direkte skader. Det kan eksempelvis nævnes, at på nogle arealer, ialt 30—40 tdr. ld. nyopdyrket jord i nærheden af Brande, hvor vårrugen lige netop var spiret igennem til at kunne ses, forekom næsten ikke sandfog, skønt jorden var meget let sandet, men til gengæld var pløjning og såstriber også på tværs af vinden.

Det har igen vist sig, at gamle skovrider Ferdinand Holts

kendte ord: »Vi har en tyran fra vesten, det er blæsten — kun eet råd mod den vi fandt, plant!«, stadig har livskraft.

Alle vegne rundt i Jylland er det igen skader på nyopdyrket jord, der meldes og tales om, jord, der er uden læplantning, eller hvor læplantningen ikke endnu er vokset til. Overalt, hvor effektiv læplant-

Sandet har i dagene 6.—8. marts 1960 lejret sig omkring et nord-sydgående tjørnehegn i indtil 60—70 cm's dybde på Jørgen Ludvigsens gård ved Stenderup.

ning har været gennemført og er vokset til, er der ikke nævneværdig jordfygning.

Har der på afstand været sandskyer at se i sådanne tilplantede områder, og man har undersøgt, hvor de kom fra, vil det i næsten alle tilfælde med sikkerhed kunne fastslås, at sandet fæg, hvor en mark var ubeskyttet, eller hvor hegnene var plantede i øst-vestlig retning, hvorved faren som regel var potentieret med pløjning i vindretningen.

I de senere år er der forskellige steder i Jylland sket større samlede opdyrknings, hvor læplantningen ikke endnu er vokset til, og det er som nævnt herfra, at der navnlig berettes om sandfog. Med årene vil det i disse områder gå, som det er sket alle andre steder, hvor

læplantning gennemføres planmæssigt og rigtigt, at landskabet vil ophøre med at præges af jordfog og de deraf følgende større eller mindre katastrofer. De, der husker de store sandfygninger i 1938, f. eks. sydøst for Knudstrup eller mellem Haderup og Aulum vest for Feldborg, vil med sindsro fæste lid til, at hvor der plantes rigtigt læ, er faren for »knog« forbi. Sådan er det gået de to nævnte steder. Bl. a.

På den østligste del af rugmarken, hvorfra det fæg så stærkt i dagene 6.—8. marts prøvede man at bremse fygningen ved at tromle. Billedet bekræfter, at tromlingen gavnede, idet kornet 3—4 uger efter stormen står kraftigere, hvor tromlingen er gennemført.

kan der også i Sønderjylland fremdrages en række tilsvarende eksempler.

Det er i dette forår igen understreget, at læplantning er en næsten enebestemmende faktor i kampen mod vinden, men hertil må uvægerligt også føjes, at jordbehandlingsmetoderne kan spille ind både på godt og ondt.

Til slut kan det være rimeligt at omtale et advarende eksempel om uheldig plantning, som dette forårs storme har bragt ind i aktuel belysning, nemlig hos gårdejer J ø r g e n L u d v i g s e n, Enggaarden ved Stenderup, lidt nord for Toftlund, der har givet os tilladelse til at fremdrage det:

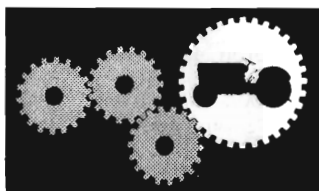
På gårdens sydlige, dengang bedste jorder, blev der i 1942—43

MASSEY-FERGUSON 65

Den stærkeste traktor til de største opgaver

B 36/IV

Massey-Ferguson systemet
er landmændenes »byggesæt«
på mekaniseringens område ...

Massey-Ferguson 65 - det er traktoren, De kan byde alt! Og netop i det dårligste terræn viser den stærkest sin fantastiske overlegenhed, når dens 51 hk „slippes løs“... Men styrken er kun én af fordelene. Uafhængig kraftoverføring. Indkapslede, kraftige skivebremser. Disse tekniske fordele - plus et fornuftigt brændstofforbrug - gør det til

ekstra god økonomi at vælge M-F 65... Se den - samt M-F 35 og M-F 820 hos den autoriserede Massey-Ferguson forhandler.

Pris for M-F 65 kr. 18.875,-. Lille udbetaling. Resten fordelt på op til 4 år.

NORDISK TRACTOR COMPANY A/S
KØBENHAVN SV

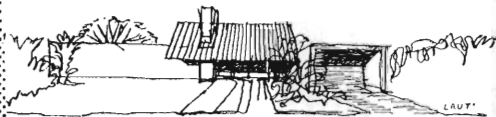

MASSEY-FERGUSON

AKTIESELSKABET
NORDISK BRANDFORSIKRING

ALLE ARTER FORSIKRINGER

GRØNNINGEN 25 – KØBENHAVN

EMPEXO

EMPEXO

EMPEXO

*vandafrisende
mürfarve*

- den populære forsteningsfarve
fremstillet på basis af
HVID PORTLAND-CEMENT

Den ideelle overfladebehandling
til bygningsværker af enhver art.

Fås i smukke farver og hvid.

Anvendes på
murværk, puds samt beton.

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314
Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Brostrøm's
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

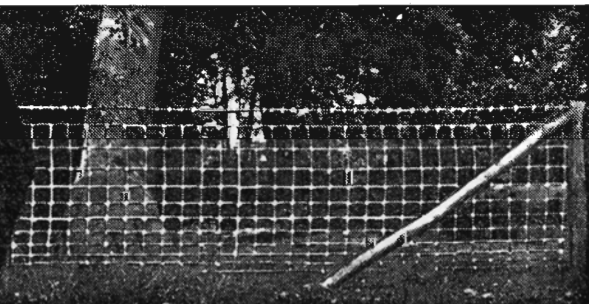
**Den Sjællandske
Bondestands Sparekasse**

**„DANSK
STAALGÆRDE”**

Bedste og billigste hegn
til mark og skov.

AKTIESELSKABET
NORDISKE KABEL- OG
TRAADFABRIKER

anlagt læhegn. Om alle marker blev plantet tjørnehegn, der i dag står kraftige og gode, et vidnesbyrd om, hvor smukt og godt tjørn kan udvikle sig. Men om 6—7 af de lange skifter blev hegnene plantet fra øst til vest. Med mellemrum har det været klart, at det var galt, og gård-ejer Ludvigsen erkender, at hegnene i sin tid blev plantet øst-vestlig

Det nord-sydgående tjørnehegn hos Jørgen Ludvigsen har standset sandfygningen i dagene den 6.—8. marts, så sandet har hobet sig op på begge sider af hegnet. Her er sandet forsigtigt igen skovlet bort med en kornskovl, og det viser sig, at rugen har klaret sig.

i m o d læksperten skovrider F r o m s e j e r s råd. »Ja«, siger Ludvigsen, »jeg erindrer godt nok, at Fromsejer dengang erklærede, at det ville han ikke bære ansvaret for, og bare jeg havde lyttet til ham.«

Forholdet er det, at sandstormene i marts — østenstorm — sendte sandet op over markerne på langs med hegnene. En lille bakke midtvejs på marken øgede virkningen, og vestligst i marken var der et tværgående nord-sydligt hegn, som stoppede og aflejrede sandet på begge sider. Bag et af disse tværgående hegn findes en markvej, og for igen at kunne færdes ad den, måtte der køres ca. 80 billæs sand bort. I vindsiden blev der ligeledes i 4—5 meters bredde skovlet sand op med kornskovle, og dette blev gjort så forsigtigt, at rugen her reddedes og rettede sig igen, efterhånden som sandet skovledes væk i

indtil $\frac{1}{2}$ meters dybde. I en lille køkken-have indtil gården måtte der køres en halv snes læs sand bort.

Imedens det føg, så det trøstesløst og håbløst ud på disse marker. Længst mod øst blottedes kornrødderne, men en tværgående tromling, som heldigvis efterfulgtes af nogen regn, har reddet kornet, der i dag står grønt og kraftigt, tilsyneladende næsten ubeskadiget. Det blev iøvrigt også under martsblæsten forsøgt, med nogen held, at standse foget ved ajleudkørsel. Under stormen den 21.—23. april kom vinden fra nordvest, og da blev skaderne minimale.

For gårdejer Ludvigsen er det dog blevet aktuelt at overveje at omlægge markerne og anlægge et helt nyt hegnsystem i nord-syd. Det er en udvej, der vil volde både store udgifter og meget besvær, men det er den eneste mulighed for at opnå kontrol over jorden igen. Eksemplet fortæller en del om, hvor vigtigt det er at planlægge og gennemføre læplantninger rigtigt.

h a s.

Hederne for 200 år siden

Von Justis vurdering af Jyllands heder,
deres beboere og ejendomsforhold

Af H a r. S k o d s h ø j.

<p>I sidste nummer indledtes en omtale af von Justis hidtil næsten ukendte undersøgelser af de jyske heder og hans forslag til opdyrkning af dem. I den følgende afslutning redegøres for hans overraskende og fremsynede planer for en kolonisering, hvoraf det vil ses, at det uden tvivl er disse forslag, som er fulgt på Alheden ved koloniseringen omkring 1760.</p>
--

(Slutning.)

På Justis rejser rundt i Jylland har han ivrigt forsket efter, hvad bønderne betalte i afgifter, og hvad de selv fik ud af deres arbejde. Det er 4, 6 højst 8 rigsdaler, en godsejer får som afgift fra en bondegård om året, og det ofte endda en ejendom, som i Sachsen eller Brandenburg ville blive betegnet som et lille gods. Disse små indtægter medfører stor risiko for ejerne. Brænder gården eller bygningerne forfalder, må godsejeren til nyopførelse ofte anvende mere end 20—30 års afgifter for at bringe forholdene i orden igen. Godserne ville være meget bedre tjent med at afstå gårdene og i stedet

få en fast årlig afgift på 3—4 eller 6 tønnder korn og nogle dages arbejdsydelse om ugen. På denne måde vil indtægten ikke blive forringet for godsejerne, medens flid, arbejdsomhed og forbedring af jorden vil blive opmuntret til fordel for begge parter og desuden til gavn for staten, således som det allerede har været dokumenteret overalt i Tyskland, hvor jorden er gjort til selveje.

Det ejendommelige er dog, at det i Danmark kan risikeres, at de ikke

*Fra Grønhøj ca. 1903 med nogle af de kolonigårde,
der blev bygget omkring 1760.*

selvejende bønder vil være modstandere af tanken, fordi skatte- og afgiftsforhold for tiden er således, at de selvejende bønder har større afgifter end de ikke selvejende. Hvis dette forhold vendes om, vil man hurtigt se ejendommene blive til selvejergårde.

Et tyngende forhold til skade for udviklingen ligger i godsejerstandens ret til at udvide godserne ved at udnytte forkøbsrettighederne til egnens bøndergårde, og tilsvarende kan udvide kravet til hoveriarbejde på godset. Der må indføres nye regler gående ud på, at det f. eks. ikke er tilladt at eje en bondegård, hvis man ikke også beboer den.

Et andet forhold er ligeså skadeligt, nemlig godsejernes ret til ved dødsfald faktisk at tilegne sig de egentlige værdier efter fæsterne under påskud af, at de hører til gården eller skal tjene til at istandsætte den efter forømmelser, og når en bonde ikke engang har mulighed for på ærlig måde at sikre, at hans værdier arves af hans rette arvinger, nedbrydes naturligt al lyst til flid og sparsommelighed. Som Justi siger det: De jyske bønder

måtte være temmelig tossede (sehr thöricht sejn), hvis de under sådanne forhold ville gøre noget for at udvide og forbedre deres jord.

På denne måde opsummerer Justi en række grunde, der motiverer, at det ikke er jordens ufrugtbarhed, der standser udviklingen, men simpelthen den sociale ordning, der umuliggør, at flid og dygtighed kan komme en bondefamilie til fortsat gode. Så hellere udvandre og finde bedre forhold.

Et særligt kapitel vier han det urimelige i jordfordelingen. Der er ganske almindelige bøndergårde, som har mere tilliggende end et riddergods i Sachsen. Så store områder kan en bonde ikke drive, endsiges have en chance for at nyopdyrke. Justi kritiserer, at man pløjer med 6—8 heste for, selv på sandjorder, medens man f. eks. i Tyskland forlængst har lært at pløje med kun to heste og ovenikøbet dybere og bedre end i Danmark. Det er på den måde, den mærkelige skik er opstået i Jylland, at man kun tager et par afgrøder af jorden for derefter at lade den henligge i brak 20—30 år, så den igen er bevokset med lyng. Ud fra dette slutter Justi, at jo mere rimelig en ejendom er i omfang, des bedre vil den blive drevet, og at en lille veldrevet ejendom let kan bære større afgrøder end en stor og dårlig udnyttet. Han følger dertil, at de store ejendomme, hvor det er daglejere og løs arbejdskraft, der beskæftiges, let får vanskeligheder, fordi arbejdskraften forsvinder, når det passer disse. Og det er ikke de utilfredse daglejere, der gavner statens udvikling, men derimod det antal af et lands indbyggere, som lever bekvemt under for dem tilfredsstillende forhold. Det gælder om, at det ikke er en ganske lille del af en stats befolkning, der sidder inde med alle goderne.

Justi har bragt i erfaring, at man i rentekammeret i København overvejer at foreslå at lægge bøndergårdene sammen to og to for at nå til en bedre størrelse, men Justi advarer stærkt herimod, idet han fremhæver, at en ejendom på 5 mill. kvadratfod (ca. 50 ha) dyrkbar og under plov værende jord, ikke kan anses for at være for lille. Den er snarere for stor, og skal man slå dem sammen efter størrelse efter hartkornsberegningen, så er der mængder af jyske bøndergårde, der er både 3 og 4 gange større i område, som det ville være helt forkert at slå sammen.

Det rigtige vil være at indføre nye og bedre love om bøndernes ejendomsrettigheder, indføre lige hartkornsskatter overalt og gøre det tilladt at udstykke bøndergodserne, således at de på den gode jord deles i 2 dele, på den middelmådige i 3 dele og på den dårlige jord i 4 dele. På den måde ville der blive jord til rådighed for den unge foretagsomme landmandssøn.

Også hartkornsskattens form og påligning kritiserer Justi. Han kalder den et indbildt mål, som man ikke kan kæde sammen med noget forståeligt og fornuftigt begreb. Det er næsten ugørligt at få en tønne hartkorn til at stemme overens i de forskellige landsdele, bl. a. fordi der er så afgørende forskel på jordens værdi umiddelbart under overfladen. En tønne hartkorns udstrækning kan være indtil 7 gange større eller mindre, det er et levn fra en meget enfoldig tidsalder, så lidet tidssvarende, at det i en oplyst og mo-

SHELL
INTRODUCERER

NY sensationel

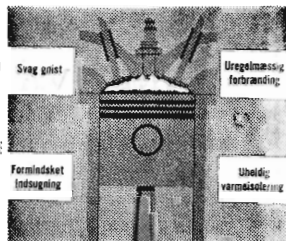
Læs her, hvorfor og hvordan
Deres motor vil drage nytte
af den nye SHELL X-100
Multigrade

Shell X-100 Multigrade

det største fremskridt

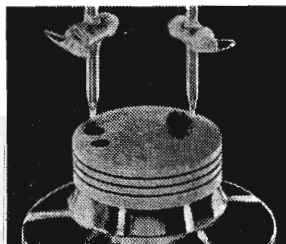
indenfor motorolie i 10 år

I enhver normal motor forbrænder noget af smøreolien helt eller delvis i forbrændingskammeret. Forbrændingsresterne afsættes på topstykke og stempler som aske. Disse aflejringer bevirker krafttab, forøger motorens krav til benzins oktantal og medvirker til unormal forbrænding. Nedenstående illustration viser de uheldige virkninger af askeaflejringer i forbrændingskammeret:

Ny SHELL X-100 Multigrade efterlader ingen skadelige askeaflejringer i Deres motor. Nedenstående laboratorieprøve illustrerer dette

NY SHELL X-100 Multigrade - et resultat af årelangt intensivt forskningsarbejde - nedsætter krafttabet i Deres motor med op til 50 %.

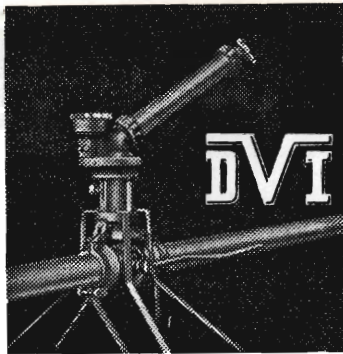
Til venstre: Et par dråber almindelig motorolie drypper på et opvarmet stempel efterlader tydelige askeaflejringer.

Til højre: Dette sker ikke, når den samme prøve udføres med ny SHELL X-100 Multigrade.

Derfor kører biler
bedre med ny
SHELL X-100 Multigrade

*-skift til
NY SHELL X-100
Multigrade*

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglblokke - Tentordæk

FYENS LANDMANDSBANK ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 11 46 11

.....
Åben 9½—12½ og 14—16, lørdag 9½—12½
Fredag til kl. 17. Udfører alle bankforretninger

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

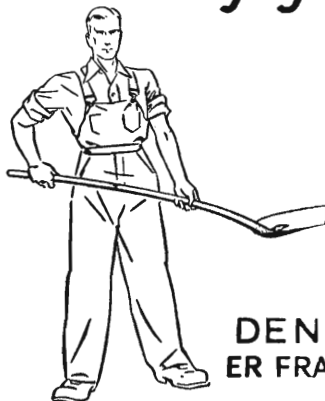
Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3" — Tilbud til tjeneste

**A/S Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

AALBORG
AKVAVIT.

derne tid alt andet end svarer til kongens ønske om retfærdig lighed i jordskattens beregning.

I Holsten beskattes efter plove, som er et meget usikkert grundlag, idet en flittig karl pløjer mere end en doven. Det er dog det danske beskatningsgrundlag, der er mest umulig af alle. Den der har det store jordareal, der er

En udflyttet kolonigård i Firhuse, således som gården så ud ca. 1903.

hartkornsansat efter laveste takst, har det endnu mere besværligt med at skaffe tilsvarende skatter, end den, der kan drive en mindre, men bedre jord — siger Justi. En hedebonde med 7 gange så megen jord til en tønne hartkorn skaffer sine indtægter langt mere kostbart og besværligt end ejeren af 1/7 på den gode jord, og derfor dyrkes hans jord nødvendigvis langt dårligere, neop fordi han har så megen jord. Justi tilråder dog at vente med at indføre et nyt beskatningsgrundlag, indtil selvejet, udstykning af bøndergårdene og bedre driftsformer er indført.

Også betalingen af tiender er ude for Justis hårde kritik. Det er meningsløst, at en dygtig og fremskridtsivrig bonde også — og fortsat — skal sættes op i tiendeafgiften. Det må være et bestemt mål at få tienden afløst og erstattet med bestemte takster, og Justi foreslår at tage gennemsnittet af ti år, idet der derved er taget ligeligt hensyn til gode og dårlige år. I den eksisterende form modvirkede tiendebeskatningen enhver fornuftig udvikling, bl. a. nyopdyrkning. Han tilføjer, at for kirketienes vedkommende vil

det ikke påvirke selve kirken, idet den i Danmark hyppigst ejes af privatpersoner, en ejendomsform, som han siger ikke kendes i noget andet land.

Skal opdyrkningen i Jylland gennemføres med held, må der også sikres afsætningsmuligheder for de nye ejendommers produkter og det til rimelige priser, ellers går det slet ikke. Derfor hænger hedernes udvikling nøje sammen med byernes handel og erhverv og videre ud med transport til andre landsdele. Justi hævder med henblik herpå, at det eneste rigtige må være at oprette industrier og erhvervsvirksomheder i Jylland fremfor på øerne. På en rejse i Jylland havde Justi således fastslået, at en tønne rug kun kostede 1½ rigsdaler i Jylland, men 2 rigsdaler i København, og for alle andre levnedsmidler gjaldt det samme forhold — han nævner således, at fisk er så billig i Jylland, at 20 mand ikke i et måltid spiser for 3 lybske skillinger. København er det helt forkerte sted at placere fabrikker i!

Til slut opstiller Justi en række betingelser for at en kolonisering på hederne kan lykkes.

Det kan slet ikke ventes, at folk med kapital vil melde sig fra andre lande. De, der kan blive tale om, vil være fattige mennesker, der med meget store omkostninger skal sættes igang. De penge, der skal bruges, må derfor gives klogt og velovervejet ud.

For det første må der udsendes en bekendtgørelse, som klart og tydeligt bekendtgør i de tyske aviser, hvad kolonister kan opnå ved at tage bopæl på de danske heder. Der skal gøres rede for de jyske heders rette beskaffenhed og de fordele, der tilbydes Liebhaberene. Fordelene skal for det første, efter Justis forslag, bestå i en frit tildelt ejendom, som til evig tid er tilsikret fritagelse for livegenskab, hoveri og lignende, bl. a. også undtaget for soldatertjeneste. For det andet skal kolonisterne være tilsikret en 10-årig skattefrihed, hvorved de opnår en meget betydelig understøttelse. For det tredje foreslår Justi, at kolonisterne skal være underkastet deres egen særlige domstol i disse første 10 år, således at ingen processer tillades, men alle stridigheder skal afgøres på stående fod af koloniens dertil udnævnte domstol (amtmand, økonomiinspektør og kolonidirektør).

Endelig foreslår Justi at betale bestemt fastsatte rejsepenge, halvdelen forud og den anden halvdel efter ankomsten, og da ankomsten må forventes at ske i foråret skal kolonisterne også have leveret korn og fødevarer indtil den første høst er i hus — for en familie på 5 personer anslår han det til at skulle være ½ tønne rug pr. måned, idet de jo selv skal indtjene noget i det pågældende tidsrum.

Videre udvikler Justi, hvorledes der skal leveres kolonisterne byggemateriale, således 6000 teglsten til hvert hus, men disse sten skal de selv efter anvisning brænde, hvorved der gives dem lejlighed til at arbejde og tjene penge. På den måde anslår Justi, at 1000 sten kun vil komme til at stå kongen i 2½ rigsdaler. På samme måde skal der være træ til rådighed, skaffes såkorn (2 tønner sommerkorn havre og »hedekorn«), 2 trækstude til hver

familie (anslået til 15 rigsdaler parret) og 1 ko (6 rigsdaler). Klogt foreslår Justi, at stude og køer ikke skal være kolonisternes ejendom, men kun gives dem på forskud, så de ikke kan sælges.

For at fremme arbejdet foreslår Justi at præmiere hver nyopdyrket og tilsået areal, hvor der er sået 1 tønne sædekorn, præmieres med 4 rigsdaler, hvoraf halvdelen afskrives på det leverede kvæg. Hvis der regnes med, at kolonisten udsår 12 tønner sæd på den nye jord vil han derved have betalt sit kvæg og indtjent yderligere 27 rigsdaler.

De samlede omkostninger for at oprette en ny bondegård efter ankomsten anslår Justi til ca. 100 rigsdaler, hvad han anser for meget billigt. Fordelelene for kolonisten skal være iøjnefaldende, og det mener Justi, at hans forslag indebærer, så tyske bønder kan overtales til at drage nord på, hvad der ikke umiddelbart ellers ville lokke dem. Han mener i forslagene at have kombineret pengetilskud og krav om flid, så det vil virke på den rette måde, idet penge alene ikke vil være nok. Er kolonisterne selv med til at bygge og skabe de nye hjem, knytter det dem stærkere til stedet, end hvis alt stod færdigt og ventede på dem.

Til slut nævner Justi, hvad der må være forberedt, inden kolonisterne ankommer. Han anbefaler at planlægge at bygge i landsbyer i stedet for enlige ejendomme. 10 gårde i 2 rækker à 5 vil være passende, og med et areal tildelt, så der kan udsåes 12 tønner sæd og et halvt så stort areal til græsning og andet, samt et fællesareal til nødvendige fællesformål, kan landsbyen udvikles på rette måde.

Med henvisning til muligheden af årligt at anbringe 1000 familier fordelt i 100 landsbyer, vil det være yderst nødvendigt at overvåge hele arbejdet og udviklingen meget nøje, bl. a. med en særlig sagkyndig generaldirektør i spidsen, lønnet med 1000 rigsdaler årligt, og under ham en række andre embedsmænd med særlige specialer. Justi foreslår som økonomisk leder at ansætte kancelliråd (Hans de) Hoffmann, hvem han anser for et »dygtigt emne«, der vil være tilfreds med 500 rigsdaler i årlig løn. Blandt embedsmænd nævner han nødvendigheden af at ansætte en »byggefoged«, som foruden en årlig løn på 50 rigsdaler skal have en dobbelt kolonigård. Hver uge skal der indberettes om koloniens forhold og om mandagen skal den lokale commission fastsætte ugens arbejdsprogram.

Det vigtigste i forberedelserne må være, at kolonisterne straks kan komme igang med den tildelte jord, og medens den første tids arbejde står på, kan der indrettes dem små hytter af rafter og lyngtørv, og Justi giver nøje anvisning på, hvorledes sådanne kan bygges og senere anvendes til gødning på agrene. Han angiver nøje, hvad der skal såes og hvor meget, bl. a. skal en sjettedel af jorden, der anvendes, forberedes til kartofler. En tredjedel skal anvendes til sommerrug, der ikke kan fås i Danmark, men skal skaffes fra Tyskland. Han nævner ikke, at kartoflerne også skal indføres fra Tyskland, men derimod at kartofler ligesom sommerrug gror godt i en sandet

jord. Videre angiver Justi en udførlig arbejdsplan for hele det første forår og den første sommer. Interessant er, at han anviser hedetørv som brændsel for kolonisterne indtil heden er opdyrket, og indtil da, må kolonisterne befytte sig på »hver lørdag« at plante træer, så der med tiden (anslået ca. 30 år) kan udvikle sig en skov til hver ejendom. Indtil skoven vokser til må de hente brændsel i hedekrattene.

Hele Justis betænkning er på 54 bogsider og på sidste side er angivet datoen: Altona den 10. marts 1758, Gutachten wegen Anbauung der Jütländischen Heiden von Joh. Heinr. Gottlob v. Justi.

Juletræer i sædskiftet

I forbindelse med en diskussion i Sønderjylland om ovenstående emne har skovrider Fromsejer, Skærbæk, tilsendt tidsskriftet følgende:

Ved et landbokursus i Slogs Herredshus i vinter fremsatte konsulent L. Aalling, Bylderup-Bov i sine betragtninger over ændring af sædskiftet på de lettere jorder forslag om, at man bl. a. på visse steder gik over til en kortere tid at dyrke juletræer i en parcel i sædskiftet.

Der skal jo stadigvæk ændringer til. Udviklingen kræver, at man slår ind på nye veje. Hvor arbejdskraften før var rigelig til forholdsvis små penge og tillige let at fremskaffe, har det udviklet sig sådan, at medhjælp er blevet en mangelvare.

Nu er det nødvendigt at spare på udgifterne og måske i særdeleshed på arbejdskraften. Driften er vel nok for en stor del af ejendommene — såvel store som mellemstore — blevet intensiveret og der avles ganske anderledes store afgrøder på de vældige arealer, der er taget ind til korndyrkning siden genforeningen. Dengang havde man store arealer liggende med græs, hvor man kun fik et meget ringe udbytte i foderenheder; men den krævede omlægning af landbrugsbedrifterne fra kvægavl til korndyrkning medførte, at store arealer blev pløjet, og når vestenstormene satte ind, eller påskeøsten tog fat, var der for 30—40 år siden uhyggelige sandflugtsskader på de lette jorder, idet man dengang i høj grad savnede læplantninger om markerne.

Nu er dette forhold for mange egenes vedkommende ændret, men mange steder er hegns- og læplantninger dog ikke gennemført i tilstrækkelig grad.

Den af konsulent L. Aalling fremsatte tanke om tilplantning af en del magre arealer er under de nuværende forhold ganske sikkert rig-

tigt. Sådanne tilplantede arealer kræver i vækstperioden kun ringe eller slet ingen pasning og kan efter få års forløb godt give sin ejer et antageligt og godt udbytte, selv om man ikke må regne med, at en væsentlig del af de benyttede planter kan blive juletræer. Hvis man stiller for store forhåbninger, vil den ringe arbejdsindsats og de store forventninger man har stillet, kun bringe skuffelser.

Man kan gå en ganske anden vej, og denne er at tilplante magre, men dog egnede stykker på sand- og let agerjord og herpå lave små plantager og med fornuft udtage en del af bestanden til juletræer og derefter lade bevoksningen gro videre, således at der til ejendommen bliver en passende plantage, hvor ejeren kan hente de mange små effekter, der altid er brug for på en ejendom, og familien vil stadig have glæde af at se plantagen eller skoven vokse og trives og se, at der en dag på det forholdsvis magre areal står en god plantage eller skov, hvor der måske, når den næste generation skal udvide de gamle bygninger eller bygge nyt, kan hentes tømmer til den naturlige udvidelse af ejendommens bygninger. En sådan egen plantage vil også være til megen glæde for hele familien.

Det vil i videste forstand være af stor værdi, at mange snarest får taget fat på en sådan beplantning og herom kan enhver henvende sig for Sønderjyllands vedkommende til Hedeselskabets plantningskontor i Skærbæk og uden omkostninger få nærmere oplysning om, hvorledes en sådan sag bør gribes an.

I almindelighed kan man sige, at en forudsætning for anlæg af plantager er, at jorden er sund og ikke må være vandlidende, og hvis man påtænker at avle juletræer, skal man ikke plante i hedejord.

Den maskinelle drift medfører, at der fra mange landejendomme afskæres hjørner eller regulære stykker, måske i en mark, der ligger længst væk fra ejendommen, og her bør plantningen da foretages ved at der pløjes planterender, altså en fure til hver side, evt. med en af de kendte rendeplove, der samtidig grubber og løsner undergrunden i indtil 30 cm dybde, og det er af største betydning for plantningens udvikling, at selv et mindre al-lag brydes totalt. Planterenderne bør være lige. Det ser godt ud, når planterne vokser til, at de små graner da står i en lige række. Renderne bør pløjes med en afstand fra midte til midte af 1,25 m og i denne rende kan da sættes rødgran med en afstand af fra 1—1½ m, ganske efter ønske, men er der plads til det, og plantningen skal have lov til at udvikle sig, så der engang kan blive plantage, bør der plantes et læbælte udenom på alle sider og til denne læplantning bør der, når forholdene er tilstrækkelig store, plantes således:

I første yderste række: Skiftevis ædelgran og hvidgran med 1 m afstand.

I række nr. 2: pr. m 2 almindelige eg og en bjergfyr.

I række nr. 3: skiftevis hvidgran og ædelgran, som i 1. række.

I række nr. 4: Eg og bjergfyr, som i række nr. 2,

og herefter begynder man på den egentlige rødgrans- og juletræs-plantage, og i denne vil det være af megen interesse for fremtiden at indplante små kvadrater med 10—20: Lærk, nordmanniana, omorica, grandis, nobilis eller andre mere sjældne nåletræer, dog således, at der stadig indplantes hveranden rødgran.

Har man kun et lille stykke og vil have noget, der er kønt og med tiden kan give penge ved klipning af grangrønt, kan man anlægge plantninger med 50 % rødgran og 50 % normanniana eller nobilis.

Når en sådan plantning er anlagt på forholdsvis ren jord i normal gødningskraft, og renderne opløjes helst i græsmark eller stubjord, vil den, når den udføres omhyggeligt, næsten aldrig kræve efterplantning, renholdelse, gødning eller anden pasning; men den kan klare sig selv indtil den dag, da man kommer med øksen, for at give mere plads omkring de bedste træer, der skal danne den fremtidige skov.

Kr. Fromsejer.

I få ord — ★

* *

Siden Kongenshus-restaurant og hotel blev åbnet i 1953 har det næsten hvert år været nødvendigt at udvide og forbedre forholdene, idet det har vist sig, at besøget har været i stadig stigning fra år til år, således at det har knebet at følge med for restaurationen. For nogle år siden blev salen bygget til, senere blev værelserne moderniseret, i fjor blev hotellet udvidet med endnu 8 senge, og i dette forår er køkkenet med en betydelig bekostning gjort tip-top moderne med alle tænkelige tekniske hjælpemidler. Samtidig har værten, direktør Wald. Jørgensen opgivet sin hidtidige, samtidigt drevne virksomhed i Struer og vil for fremtiden samle sine kræfter alene om virksomheden på »Kongenshus«.

*

I tiåret siden 1949 er verdensproduktionen af tømmer steget fra 1399 mill. m³ til 1663 mill. m³.

*

I Sverige findes der ialt ca. 40.000 ha skov som først og fremmest er plantet som værnsskov for at beskytte jorden mod sandflugt. Arealerne findes navnlig i Halland, Skåne og Blekinge. Problemet om sandflugt betragtes dog ikke i Sverige som værende af samme store betydning som i Danmark.

*

Under tørkesommeren i fjor led Gotlands skove så meget, at en særlig undersøgelse er foretaget for at finde ud af, hvad der kunne gøres. Grundvandet sank så stærkt, at store skovområder udtørredes, og man frygter voldsomme angreb af skadedyr i den kommende sommer. Betydelige arealer er afdrevet, men alligevel har Skogsforskningsinstituttet planlagt bl. a. store giftsprøjtninger iværksat for at standse en ekstraordinær udvikling af skadedyr.

*

BAUER

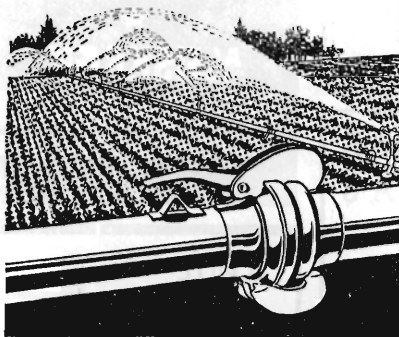
VANDINGSANLÆG
for landbrug og gartneri
Kunstig vanding betyder
AREALFORØGELSE

Oplysninger hos:

WINTHER & HEIDE

Gl. Kege Landevej 121
København - Valby
Va 8888

Jydsk Aktieselskab
Møllevangsalle 144
Aarhus 643 00

100% SIKRET
MOD
ØKONOMISK
TAB VED
HAGL

Tal med nærmeste
distriktsforstander
eller hovedkontoret

Haglskadeforsikring er en billig betryggelse - og bør tegnes i de jydsk landmænds eget selskab, hvor medlemmerne gennem re-assurance er sikret mod større forhøjelser af årsbidraget, selv når katastrofalt store tab indtræffer.

Reservefond: 600.000 kr.

HAGLSKADFORSIKRINGSFORENINGEN FOR JYLLAND G/S
SCT. CLEMENS TORV 9 - AARHUS - TELEFON 2 12 84

ALLEN-TRAKO
Nr. 1

Græsslåmaskinen for kanalkanter, underskov og diger m. v.

FRIMODT KONNING
TRAKO MANUFACTURING
Pjedsted - telefon 60
Eneforhandling

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Teglværkernes

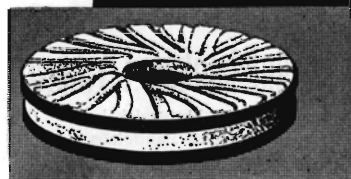
SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2"-15"
Mursten - Tagsten

engsko kvoernsten

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

*Liqueur
Gin
Whisky*

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING ...

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Jordbrugskalk

Ferslev Kalkleje
pr. Ellidshøj

Batum Kalkleje pr. Roslev
Tlf. Aasted 66

Mergel

Levering fra lokale Lejer

Brunkul

Midtjysk Brunkul Industri
Søby pr. Kølkær
Tlf. Kølkær 28

Tegl

Katrinebjerg Teglværk
pr. Hejnsvig
Tlf. Hejnsvig 17

H. THEUT A/S

Ingeniør- og
Entreprenørforretning
Telefon Viborg
Viborg 1880 Skovbrynet 23

A/S FRØCONTORET

KOLDING

Telf. 4344

FRØAVL
FRØHANDEL

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvalitet
Forlang tilbud

PALUDANS

PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Røde

DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“

TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik . Vejby

Alt i betonvarer D. S. 400

BETONKLINKER

til

HULMURS- OG
STALDISOLERING

A/S FISKBÆK

BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

JUNCKERS SYLVASAN

beskytter kævler mod udtørring og svampeangreb

SYLVASAN er resultatet af mange års eksperimenter — i år har det bestået sin prøve så godt, at vi hermed bringer det på markedet.

A
S **JUNCKERS SAVVÆRK**

SALGSORGANISATION: SYLVADAN A/S

KØGE, TELEFON 1895 - KØBENHAVN, VESTERPORT 222, V - TELEFON MINERVA 1895

= mod ukrudt, skadedyr og plantesygdomme...

DE TRAKTORMONTEREDE

WEE-SPRØJTER

5 forskellige modeller ...

Brochurer og alle oplysninger ved henvendelse til:

LINDINGER AGRO CO. A/S
BÜLOW AGRO CO.

RØDOVREVEJ 239-243, KØBENHAVN, VANLØSE - TLF. *70 34 56